

– dr Krzysztof Latawiec (Instytut Historii UMCS), „Naczelnicy więzień w Królestwie Polskim po powstaniu styczniowym. Charakterystyka grupy”

– ppor. mgr Grzegorz Urbański (Zakład Karny w Zamościu), „Twierdza Zamość i więzienie w Janowie Lubelskim w okresie powstania styczniowego”

– mjr dr Ryszard Maleszyk „Carskie więzienie na Zamku Lubelskim w systemie represji wobec powstańców styczniowych”.

W ocenie uczestników organizacja konferencji była wysoce profesjonalna. Najważniejsza jednak jest w tej materii była ocena studentów, którym bardzo spodobała się także elegancja, piękno munduru i możliwość rozwoju intelektualnego, jakie stwarza Służba Więzienna swoim funkcjonariuszom i pracownikom. Organizatorzy czynią starania, by dorobek naukowy konferencji został opublikowany w specjalnym wydawnictwie, którego recenzję zgodził się wykonać prof. dr hab. Wiesław Śladkowski – wybitny znawca spraw związanych z po-

wstaniem styczniowym. Organizatorzy pragną wyrazić przekonanie, że konferencja i przyszła publikacja będzie niezapomnianą satysfakcją dla jej uczestników oraz przyniesie wymierny wkład w poszerzenie wiedzy historycznej o funkcjonowaniu więzień w Królestwie Polskim.

Ze strony Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Lublinie konferencję opracował mjr w stanie spoczynku dr Ryszard Maleszyk we współpracy ze specjalistami z Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Lublinie – por. Mirosławem Radlińskim oraz mjr. Jackiem Zwierzchowskim. Z ramienia Instytutu Historii, nieocenioną i konstruktywną współpracę zaprezentowali dr hab. Mariusz Korzeniowski oraz dr Krzysztof Latawiec. Dzięki ich pracy przedsięwzięcie przygotowano niemalże w ekspresowym tempie i bez uszczerbku dla jego jakości.

Ryszard Maleszyk
Krasnystaw

„Edukacja w miejscach pamięci w Polsce. Tendencje i kierunki rozwoju”.

Konferencja naukowa zorganizowana przez Państwowe Muzeum na Majdanku i Instytut Historii UMCS, Lublin, 11 października 2012 r.

Muzea posiadają istotny potencjał pomocny w kształtowaniu i pielęgnowaniu tożsamości społeczeństwa. Tożsamość, jak wiadomo, ma charakter heterogeniczny. Możemy bowiem mówić np. o tożsamości narodowej, historycznej, językowej, religijnej, regionalnej, o tożsamości związanej z życiem zawodowym, z plecią lub z politycznym zaangażowaniem. Więzy wewnątrz różnych grup społecznych mogą opierać się na odmiennych wartościach, takich jak: język, pamięć i wrażliwość społeczna, sztuka, literatura, obyczaje, obrzędy czy choćby kooperacja lub zamieszkiwanie na określonym terytorium. Muzea są przestrzenią zdolną pomieścić w sobie wszystkie te komponenty. Są również naturalną i przyjazną sferą komunikacji, porozumienia oraz integracji społecznej. Z tego względu uznawane są za ważne pod-

mioty, stymulujące aktywną partycypację ludzi w szeroko pojętej kulturze. Od lat dziewięćdziesiątych XX w. mówi się nawet o „zwrocie edukacyjnym” w muzeach, opierającym się na tworzeniu warunków do aktywnego obcowania zwiedzających z historią oraz twórczym odczytywaniu, interpretowaniu i internalizacji znaczeń ukrytych w obiektach muzealnych. Postuluje się nawet przekształcenie niektórych placówek muzealnych w „parki edukacyjne”. Niektóre muzea korzystają z wzorców adaptowanych z Zachodu. Inne wypracowały własne koncepcje i strategie edukacyjne odpowiadające na wyzwania teraźniejszości i przyszłości. Mają one różną wartość. Instytucją wiodącą w tym zakresie jest niewątpliwie Państwowe Muzeum na Majdanku, mogące się poszczycić wieloma własnymi rozwiązaniami dydaktycz-

nymi opartymi na teorii nazywanej pedagogiką pamięci.

Mając na uwadze słabości dyskursu muzealno-edukacyjnego w Polsce oraz liczący się dorobek lubelskich muzealników i historyków w tej sferze, Państwowe Muzeum na Majdanku (PMM) oraz Instytut Historii UMCS (IH UMCS) zorganizowały konferencję, która w zamyśle jej twórców miała dokonać uporządkowania bazy pojęciowej użytkowanej w dyskursie dydaktyczno-muzealnym, bilansu dokonań w zakresie dydaktyki, wskazać na wyzwania, jakie przed nią stoją, oraz zainspirować nowe działania na tym polu. Organizatorzy przyjęli założenie, że dobrze temu służyć będzie wymiana koncepcji teoretycznych oraz dobrych praktyk różnych instytucji muzealnych i jednostek akademickich.

W ten sposób powstał program konferencji, na który złożyło się pięć referatów naukowych oraz panel dyskusyjny prezentujący pięć różnych opcji teoretyczno-praktycznych dotyczących edukacji muzealnej i współpracy muzeów z innymi instytucjami edukacyjnymi. Przedsięwzięcie to było kolejnym, wspólnym projektem realizowanym przez PMM i IH UMCS.

Konferencję otworzył dyrektor PMM Tomasz Kranz, który określił oczekiwania jej organizatorów oraz dokonał prezentacji najnowszej publikacji muzeum *Wizyty edukacyjne w Państwowym Muzeum na Majdanku. Poradnik dla nauczycieli* (Lublin 2012). Jej współautorami są pracownicy Zakładu Edukacji Historycznej i Dziedzictwa Kulturowego IH UMCS – Andrzej Stępnik i Dominika Staszczuk. Zapowiedział, że w krótkim czasie zostanie wydana angielskojęzyczna wersja tego opracowania.

W sesji plenarnej *Koncepcje edukacyjne w polskich muzeach w świetle „Raportu o stanie edukacji muzealnej”* przedstawił Marcin Szelaąg (Muzeum Narodowe w Poznaniu). Wiesław Wysok (PMM) wygłosił referat pt. *Pedagogika muzeów upamiętniania in situ. Postulaty, możliwości i granice oddziaływania edukacyjnego*. Andrzej Stępnik (IH UMCS) odniósł się do zagadnienia *Dydaktyka historii wobec wyzwań edukacyjnych w muzeach*. Dominika Staszczuk (IH UMCS) zaprezentowała

Alternatywne formy upamiętniania Holokaustu w kulturze postpamięci, a Piotr Trojański (IH Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie) przedstawiła uwagi nt. *Edukacja o Holokauście. Próba krytycznego bilansu*.

W dyskusji panelowej głos zabierali: Jolanta Skutnik (Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego), Piotr Górajec (Muzeum Pałac w Wilanowie), Rafał Wnuk (Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku), Mariusz Ausz (IH UMCS) oraz Marcin Owsiański (Muzeum Stutthof w Sztutowie).

W dyskusji podsumowującej uznano, że zaprezentowane podczas konferencji poglądy i doświadczenia są ważnym zaczątkiem w polskim dyskursie muzealno-muzeologicznym, który nadal spotyka się z metodologicznym deficytem, a w zakresie *Holocaust education* bazuje głównie na amerykańskich wzorach. Zdecydowano o wydaniu większości wystąpień w formie książkowej.

Przyznano, że obecnie „zwrot edukacyjny” w muzeach nadal pozostaje bardziej postulatem niż rzeczywistością. Ciągłe bowiem terminy „edukacja muzealna” i „edukacja” (do niedawna rozumiana jako „oświata”) mają zasadniczo odmienne zakresy znaczeniowe. Pierwszy zbyt mocno odwołuje się do obiektów i wystawienictwa, drugi przesadnie zakorzeniony jest w teorii. Muzealnicy i nauczyciele (szkół wszystkich szczebli) dystansują się od stosowanych przez siebie metod i form dydaktycznych. Tego rodzaju sytuacja powinna się zmienić. Nie bagatelizując dotychczasowych osiągnięć muzeów, szkół oraz uczelni, należy dążyć do tego, by w przyszłości budowane przez nie sfery aktywności kognitywno-afektywnej zbliżyły się do siebie, a przynajmniej wzajemnie się uzupełniały. Poważną rolę w tym procesie mogą odegrać uniwersytety, które są naturalnym zwornikiem i katalizatorem zmian zachodzących w edukacji organizowanej przez różnego rodzaju instytucje. Zgłoszono potrzebę zorganizowania kolejnej, międzyśrodowiskowej konferencji na ten temat.

Andrzej Stępnik
Lublin